

Shrnutí závěrů sociologického výzkumu Mladí lidé a alkohol 2016

Konzumace alkoholu mladistvými je v České republice stále problémem. To ukazují nejen data Státního zdravotnického ústavu, ale také třeba mezinárodní studie ESPAD a HSBC. Studie poskytují relativně dostatek statistických a číselných údajů, ale není jasné, co přesně se za čísla skrývá. **Rozhodli jsme se jít za tyto statistiky a vytvořit jejich potřebné doplnění a vysvětlení.**

Studie Mladí lidé a alkohol je unikátní tím, že představuje problematiku konzumace alkoholu z pohledu mladých lidí, nehovoří jen o nich, ale především s nimi. Setkávali jsme se s mladými lidmi a jejich rodiči po celé České republice a hovořili jsme s nimi o roli alkoholu v jejich každodenním životě, důvodech jeho (ne)konzumace, strategiích jeho obstarávání a mnoha dalších tématech. Otevřel se nám komplexní svět, pro jehož základní pochopení shrneme pět klíčových zjištění:

- 1. Existuje mnoho strategií** způsobů obstarávání alkoholu, míst, situací a důvodů pro jeho (ne)konzumaci, norem a tlaků, kterým mladí lidé čelí. **Je proto důležité nespoléhat se na vlastní intuitivní vysvětlení,** vlastní vzpomínky nebo stereotypy. Vyprávění a realita jsou mnohem bohatší.
- 2. Jemný a skrytý, přesto neustále přítomný a setrvalý sociální tlak je klíčovým důvodem ke konzumaci alkoholu.** Mladí lidé jej často ani nevnímají. Pití je proto pro ně výhradně kolektivní činnost, která slouží k tmelení kolektivu, k navození dobré nálady a zážitků. U těch, kteří tlaku vzdorují, vidíme, jak může být nepití alkoholu stigmatizující, jak složité strategie vymýšlí, aby ho mohli odmítnout.
- 3. Ve vyprávěních mladistvých je alkohol vždy prostředek nebo doplněk další činnosti, nikoliv cíl sám o sobě.** Přesto bývá „přirozenou“ součástí některých událostí. Konzumaci alkoholu mladí lidé vždy dávají „smysl“. Naopak často hovoří o „těch druhých“, kteří pijí jen proto, aby se opili, což je pro naše respondenty nepřijatelné a nepřipustné.
- 4. K prvnímu setkání alkoholem** dochází zpravidla dvakrát. Poprvé jde o ochutnání v přípitkovém množství. To se odehrává skoro vždy v rodinách, často před 15. rokem života. **K první větší konzumaci (někdy až excesivní) dochází naopak ve vrstevnických skupinách** a prakticky vždy na akcích, kdy mohou mladí spát mimo domov.
- 5. „Opít se“ znamená, že ztrácím sebekontrolu, zvracím, nepamatuji si některé události nebo ztrácím vědomí.** Opít se je špatné a svůj vlastní exces v tomto ohledu mladí lidé berou jako něco, z čeho se poučili a nyní už znají „míru“. Pravidelné opíjení se připisují „těm druhým“, kteří míru neznají a nemají sami sebe pod kontrolou. Pití alkoholu je tedy problematizováno až od poměrně vysokých dávek.

Nyní víte to podstatné, studie přináší dalších 100 stran podrobností. Výzkum *Mladí lidé a alkohol* pro Potravinářskou komoru České republiky a Českou technologickou platformu pro potraviny vypracoval Sociologický ústav AV ČR. Rozhovory probíhaly v 1. čtvrtletí roku 2016. Vedoucím výzkumného týmu byl PhDr. Martin Buchtík (martin.buchtik@soc.cas.cz).